

PETRI
ANGELII BARGAEI

Laudatio

AD FVNEBREM CONCIONEM
Quæ Pisis habita est in Exequiis
COSMI MEDICIS
Magni Hetururiæ
DVCIS.

FLORENTIAE.

Apud Iuntas.

M. D. LXXIIII.

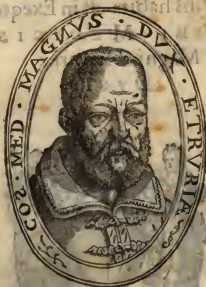
CVM LICENTIA ET PRIVILEGIO.

ANGELI BARGAVEI
P E T R I

omni

Августъ 1854 г.

Quart. 1883

FLORENTIAE.

Actual English

Ms. B. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

Самъ Ломовъ въ 1841 году.

I quanto vos in luctu & squalore esse animaduerto propter incredibilem dolorem, quem ex acerbissima COSMI MEDICIS Magni Hetruscorum Ducis morte accepistis; Ciues; tantam ego ad dicendum vim ac facultatem conferre possem: non dubitarem me esse cunctorum expectationi desiderioque cumulatissime satisfacturum. Ex quo illi prudenter egisse videntur; qui mihi homini, quamquam fortasse aliquantum in dicendo exercitato, sed tamen tam incredibilis iacturae magnitudine vehementer commoto tantum oneris hodierno die imposuerunt. Efficerem enim profecto, vt nulli, neque vobis ad lugendum causam iustiq̃rem accidere: neque cuiquam ad dicendum argumentum copiosius offerri potuisse non faterentur. Nunc vero cum mihi in hac rerum acerbitate versanti, tum mentis acies, tum ingenium ipsum, exiguum illud quidem, & voluntati minime par hebescat & langueat, eumque vestrum omnium merorem esse videam, quem nulli Oratores quamuis omnibus Eloquentiae laudibus affluentes vlla verborum copia vel aequare, vel consequi valeant, nihil planè reliquum est, quamobrem ego quidem confidam fore, vt in hoc ipso argumento tractando talem me præbeam, qualem non modo vos existimatis, sed etiam res ipsa postulat. Quis enim dicendi vsu tam exercitatus est, qui cum, non dicam in communi totius Hetruriae luctu, sed priuatim in suis suorumque Ciuium lachrymis facundus

Laudatio ad funebrem concionem

cundus esse possit, idem etiam stupiditatis atque im-
manitatis nomine accusari non debeat, & à communi
cæterorum omnium sensu plurimum abhorrere non
videatur? Neque enim qui vere atque ex animo do-
lent, dolorem ipsi suum satis commode dissimulant:
aut si quâdo accidit, vt temporis causâ dissimulent,
animus tamen in lugendo occupatus, dum ipse cum æ-
gritudinis acerbitate ac magnitudine quali luctatur,
nihil præclare agere, nihil laudabiliter moliri, nihil,
quod ab aliis magnopere commendetur, efficere &
prestare consuevit. Quibus quidem incommotis ac
difficultatibus planè circumuentus atque oppressus,
non profitebor, Ciues, meam hâc Orationem huius-
modi vim habituram esse, ex qua vos ad liberandos
animos vestros à mœrore, quo estis affecti, consolatio-
nem aliquam hauriatis. Neque, id vt consequar, ma-
gnopere contendam, me vt benigne ac perattente au-
diatis. (Cur enim illud postulem, quod mihi vltro ab
omnibus, quæ vestra est humanitas, libentissime tribui
video?) Sed ea potius breuissimè percurram, quorum
causâ par ego esse existimo, vt dolori nostro, quem ex
illius obitu omnes capimus, grauissimum & vix conso-
labilem, non modo ignoscatur, sed laus etiam aliqua,
quod illi, quantum quidem in nobis est, indulgea-
mus, à cæteris gentibus, quarum ad aures peruenerit,
non inuitis tribuatur. Neque hac in re tamen ita ver-
sabor, vt, quæ ille cumque præclare gessit, ea vobis sim
in hac oratione explicaturus. Nam infinita penè cum
sint, ab Historicis potius scribendo, quàm dicendo ab
Oratoribus tractentur necesse est. De multis igitur
illustribus & gloriosis factis, quæ ad tanti viri memo-
riam cum admiratione & cultu reolendam mihi sese
offerunt, ea seligam, quæ cum breui hoc & perangu-
sto temporis spatio satis explicate percenseri poterunt;
tum ab eo, quod agi à nobis oportere paulo ante sta-
tuimus,

tuimus, non alienâ esse videbuntur. Non possum non
magnopere mirari veterum Poetarum sapientiam;
Ciues, qui cum existeret interdum aliquos vidissent
incredibili virtutum excellentia præstantes, eos non
homines, sed Heroas appellabant. Quòd naturæ qua-
dam quasi similitudine & cognatione proxime ad
Deos cum accederent, ex Diis etiam ipsis, tametsi fa-
bulosè illi quidē, at non sine aliquo tamen argumen-
to nati esse crederentur. Sic Thetidem Achilles, Ve-
nerè AEneas, Theseus Neptunum, Romulus Mar-
tem parentes habuisse existimati sunt. Quod quidem
ego factum puto, quo probabilius naturæ ortum ex-
cellentis & supremæ non ad homines, sed ad Deos im-
mortales referri oportere ostenderet. Cuius præsertim
virtus cum in gente quapiam altissimas radices egisset,
eæque postea mirabili quadam continuatione serieq;
liberorum & nepotum viros in administranda Repu-
blice principes propagauissent, necessario effecerunt,
ut huiusmodi familiæ cæterorum omnium fami-
liis nobilitate & præstantia longissime preferrentur.
Qua ratione adducti veteres Græci tum AEacidas
tum Heracidas à Ioue: Latini vero Iuliam gentem a
Venere, Cæsarem Augustum ab Apolline ortum ha-
buisse autumabant. Quin & ipse quoque Alexander
Macedo cognomento Magnus, cum iuueniliter exul-
taret, & paulo ille quidem insolentius, quam oportet-
ret, gloriaretur, se se à Ioue natum esse, Olympi-
adem eius matrem facti turpitudine vehementer com-
motam, tantam audaciam tantamque impudentiam
in filio grauiter accusasse, ferunt: cum diceret, an ille
me apud Iunonem aliquando tandem criminari non
desinet? Sciebat enim mulier castissima non Iouem
sed Philippum Alexandri Patrem esse, & ea, quæ de
Heraclidarum atque AEacidarum origine, a quibus
tum ipsa tum Philippus profecti fuerant, vulgo cir-

Laudatio ad funebrem concionem

eum ferebantur, fabulose narrari. Quòd homines suæ sibi imbecillitatis consci fieri non posse opinarentur, ut qui satù ac natura homines essent, tantas res ipsi sine diuinitate conficerent. Nisi planè dementes fuisse Veteres existimemus, qui non perspicerent quantam labem atque ignominiam virtuti aspergerent, cum quempiam ex incestu ac stupro procreatum fuisse dicerent. Sed illud sine ulla dubitatione verum est: Heros, eos ac diuinos homines dici consueuisse, qui ex iis maioribus orti essent, in quibus non minores istæ ac leuiorès virtutes, sed diuinæ scilicet atque heroicæ, quæ supra nos sunt, se se extulerunt. Quæ quàm aptè conueniant in genus ac stirpem planè regiam, ex qua Medices orti sunt, qui non aperte vident, qui non ingenuè fatentur, qui non liberè prædicant: ii præterquam quod in sermone omnium celeberrimo planè peregrinantur, tantum etiam abest virtuti ut saueant alienæ, ut tam excellentibus vetustissimæ familiæ bonis turpiter inuidere videantur. Nam quæ domus est, quæ plures effuderit in omni virtutum genere principes viros? Dies me, hercule, dicentem deficiat, si eò commemorem, qui domi forisque nominis splendore maxime illustres fuerunt: si clarissimos ac sapientissimos ciues perensem, qui priuati cum essent, rerum gestarum gloria, & animi magnitudine cum summis atque opulentissimis Regibus contenderunt: si acerrimos ac fortissimos milites: si liberalissimos atque inuictissimos Duces: si maximos & castissimos Sacerdotes ac Pontifices enumerem: quorum omnium actiones & facta non hominum, sed lectissimorum heroum fuisse existimantur. Quæ non eò tamen à me dicuntur, quod ad hanc huiusmodi laudationem consociendam Auorum ac Proauorum imperia, magistratus, potestates, triumphos: publice priuatimque res egregie gestas: cum maximis ac potentissimis regibus

Petri Angelii Bargai.

affinitates coniunctas commemorare & quasi vobis
in Sole ambulantis facem præferre instituerim. Sed
ut doceam minime mirum videri oportere, si *Cos-
mus Medicus* ortus ab iis maioribus omnium
mortalium sapientissimus & opinione hominum ha-
bitus est, & reuera etiam fuit. Quod quo certius ex
innumerabilibus eius vitæ actionibus constare omni-
bus potest, eo etiam dolentius ferri hunc ipsius extre-
mum à nobis ad Superos discessum oportere intelli-
gimus. Amisimus enim, Ciues, cum Principem, cui ne-
que ad Hetruriæ totius dignitatem & amplitudinem
augendam: neque ad Reipub. Christianæ salutem cō-
seruandam, neque ad omnium populorum, quibus
ipse imperabat, felicitatē, si qua in rebus humanis
felicitas est, & præstandam & tuendam quicquam dee-
rat: non opes: non copiæ: non mens: non consilium;
non voluntas: non apud omnes gentes ac nationes ad-
mirabilis existimatio; atque incredibilis auctoritas. Ut
hoc potissimum nomine populi omnes, qui in eius
non dicam imperio ac dominatu, sed in fide & cliente-
la quiescebant, beatissimi esse tum à finitimis, tum
ab externis nationibus existimarentur. Eamq. multi
Principes ac Dynastæ opinionem cum in suis penitus
defixam esse perspicèrent, quâquam fortasse tantarū
virtutum præstantiæ parum æqui, tamē tantum absuit
ut imperandi rationem reprehenderint, ut studiose
etiam, quantum quidem fieri præstariq. ab iis, potuit,
confectati fuerint. Ac me hercule cogitanti mihi, &
memoria superioris ætatis incommoda repetenti, qui-
bus & Hetruriæ totius & omnium Italarum res miser-
rimæ conflictatæ sunt, diuinum atque immortale Dei
opt. max. beneficium videri solet: qui tam miseris ac
luctuosis Italiæ temporibus cum virum, atque adeo
Heroem excitauerit, cuius virtute & sapientia bella
omnia, quibus Eurōpa iamdiu conflagrauerat, seda-

Laudatio ad Funebrem concionem

rentur. Quod quidem ipsum quamquam magnis laboribus & erumnis suis consecutus est, ea tamen potissimum auctoritate, quam illi res iam inde ab adolescentia vel a pueritia potius nō minus fortiter quam prudenter actæ maximam compararunt, in primis cōfecisse existimari & potest & debet. Nam aut hic noster vnus est, qui suo ipsius exemplo, quantum consilio tribui oporteat, planissime ostendit, aut alijs nemo: siue ille ex nostra, siue ex Annalium memoria repetatur. Et quidem, vt cæteros prætermittam omnes, qui a senibus ipsi penè pueri ad clauum Reip. gubernandum è priuatis familijs euocati sunt, vnum C. Octauium, qui postea est Augustus cognominatus, nominare possumus, quicum COS.MVM MEDICEM comparemus. Is enim cum annos ad 18. natus esset, a Senatu Reip. gerendæ præfectus est. Qua tamen prospere gesta dominandi cupiditate accensus atque inflammatus, eos, quorum opibus & consilijs adiutus, auctus, atque ad summum imperium euectus fuerat, flagitiosissime prodidit: & communibus populi Rom. hostibus se adiunxit: iisquē mox è medio sublatis per ciuium cædes aditum sibi ad eam Remp., quam in fidem ad certum tempus receperat, quo iure quāue iniuria occupandam patefecit. At hic Heros noster, paulo adolescentior cum esset, & ciuium dissensione potentissimorum status Reip. miserè laboraret, eoquē rerum summa redacta esset, vt omnia omnium cædibus paulo post complenda esse viderentur: neque quidquam propius abesset, quàm vt Vrbs Florentia sedibus penè suis euerteretur: & cuncta Hetruria sceleratissimis bellis, incendijs ac rapinis vastaretur, è priuata domo, in qua à sanctissima matre MARCIA SALUSTIA callissime atque integerrime ad spem suæ premæ fortunæ educatus fuerat, excitus, atque adeo quasi quidam nouus Sciranius è suburbano agro, in quem

quem ipse animi causa diuenterat, ad Dictaturam
summa populi voluntate à frequentissimo senatu euo-
catus, Remp. suo ipsius patrocinio commendatam
accepit, non vt ad tempus eam gereret, sed vt tanquã
Gubernator ad clauum in puppe residens perpetuò
administraret: eiusque cursum sic dirigeret, vt à ne-
mine præterea quamuis improbo & factioso ciue im-
pediri aut retardari posset, quo minus in eum portus,
quem optimi quiq. magniopere optabant, incolumis
perueniret. Quod cum fieri vix posse nonnulli arbi-
trarentur: futurumque existimarent, vt Ciues rursus
inter se grauissimis dissensionibus ac discordiis agita-
rentur, atque vnà cum ipso adolescentulo Cosmo
MEDICE Remp. funditus euerterent, auctores illi
erant, vt non modo patienti, sed etiam libenti animo
tam graue ac periculosum onus deponeret. Qua sci-
licet ratione si ruenti patriæ ferre opem non posset, at
salutem ipse suam, quam quisque charissimam habe-
re consuevit, honestissime tueretur. Verum enim ve-
rò cum ipse minus omnino sibi, quàm patriæ se natum
esse existimaret, nulla, neq; impèdientis periculi tem-
pestate, neque terrorum ac minarum, quæ propone-
bantur, magnitudine, neque certissimæ mortis de-
nunciatione permoueri vnquam potuit, quo minus
illud ipsum, quod semel sibi a Senatu mandatum for-
titer agere instituerat, constantissime persequeretur;
& patriæ salutem sua sibi esse salute longe antiquio-
rem ostenderet. Qua quidem in re quantum hosti-
bus tum bellicæ facultatis scientia præditis, tum re-
rum gerendarum vsu exercitatis virtute & sapientia
antecelleret, patefactum est. Nam cum eos, in aper-
tam vim coniecisset, ita ipse pene præfidiis omnibus de-
stitutus aduersarios ab opibus & copiis paratissimos, &
ad ciuium cædes instaurandas, Reique P. statum con-
uellendum ruentes fudit ac sugauit, nihil vt esse per-

Laudatio ad Funebrem concionem

timeſcendum oſtenderit, vbi conſilium cum temeritate; Virtus cum audacia; ius cum iniuria conſiſtitatur ac dimicat. Vicit enim propemodum inermis armatos; puer viros: imbecillus robustos: Tyro Veteranos. Qua quidem ex victoria haud ſanè facile ſtatuerim, maiorem ne auctoritatem apud hoſtes, an beneuolentiam & charitatem ſibi apud ſuos conciliauerit. Nam neque hoſtes, cum bellicam virtutem, quã antea, vt in puero, aut nullam aut perexiguam eſſe opinabantur, ſuo ipſi periculo & plurimam & excellentem fuiſſe cognouiſſent, vllũ præterea bellũ ad oppugrandã patriã ſibi eſſe redintegrandũ putauerũt: neque ciues tot tantorumque periculorũ formidine liberati, amare illum & ſingulari charitate proſequi non poterunt: à quo ſe ipſi vnã cum Rep. præter ſpem atque opinionem ſuam ſeruatos eſſe apertiffime vidiffent. Et quidem non deſuerunt qui tam incredibilis, tam inſperatã, tam repentinã propemodũ victoriã exitum vel perpetuã MEDICVM felicitati, vel Dei opt. max. ad quem omnia referenda ſunt, voluntati & conſilio tribuerint. Ac mihi ſanè libet hic cõmemorare, Ciues, quod quamquam fabuloſum fortasſe videri poteſt, multorum tamen ſermone celebratum eſt; & rerum, quæ poſtea conſecutæ ſunt, euentu comprobatum: à nobis certè de iis auditum, qui totum id, quod dicturi ſumus, ab eo, cui euenit, ſeſe accepiſſe teſtarentur. Ferunt enim Petro Strotio earum copiarum Duci, quæ tum reducendorum exulum gratia coactæ in citiore Gallia fuerant, iam iam ex Apennino in Hetruriam deſcendenti ſecundum quietem viſam eſſe hominis imaginem longè illam quidem humana imagine auguſtiorẽ. quam cum interrogaffet, ecquæ nam foret? miniſtabundam reſpondiſſe, ſeſe IOANNEM MEDICEM. COSMI patrem eſſe. Illum, inquam; belli fulmen, cuius adhuc nomen omnes gentes ac nationes

Petri Angelii Bargai.

tiones perhorrescunt. A quo deinde cum ipse sibi in Galliam reduci obtorto collo, & vniuersus exercitus, cui præerat, armis, viris, terrore, periculoque mortis repelli, fugari, cædi visus esset, expergefactum consurrexisse, ac tanto metu perculsum esse, vt de fuga postea potius, quàm de victoria sibi esse cogitandum statuerit. Sed siue Heros ille inuictissimus è Cælo ad hostem perterrendum descenderit: Siue Deus opt. max. causam hanc nostram meliorem esse iudicarit: COSMVS certe IOANNIS. F. MEDICES, ac patriæ fortitudinis effigies, armis & consilio conatus Aduersariorum fregit: ac tum primum ea victoria potius conualescentem Remp. confirmauit. Atque hac quidem in re quātum Cæsari Augusto præferri possit; facillime intelligent, qui vtriusque factum diligenter perpenderit. Nihil enim prohibet quo minus in dispari imperio ac dominatu par dignitas & fortuna eadem esse potuerit. Ille igitur Remp. præcipientem impulit, ac perditam prostrauit: Hic labantem sustinuit, & prostratam erexit. Ille vnuerſo penè Schatu extincto, atque innumerabilium ciuium sanguine crudelissime effuso Rempu. occupauit. Hic ex hostium etiam numero pluribus omnino vel in ipsa victoria seruatis, quàm interemptis, ac nulla planè siue in senatu, siue in populo cæde consecuta imperium constabiliuit. Ille mox licentiam sæuendi nactus nobilissimas quasque familias sustulit. Hic agendi clementer occasionem adeptus non modo cuiusquam fortunas non euerit, sed multos etiam ciues, qui superiorum temporum asperitatibus in maximas difficultates coniecti fuerant, in pristinam dignitatem atque amplitudinem suo priuatim sumptu restituit. Quamobrem eosdem illos hodie quoq. in ciuitate florere non ignoramus, quos antequam ipse Reipub. gerendæ præficeretur, opibus & copiis floruisse audiuiſimus. Ohi benignita-

Laudatio ad Funebrem concionem

gnitatem admirabilem, o, humanitatem incredibili-
lem, o, nullis vnquam sæculis auditam mansuetudi-
nem. Quod plerique omnes, cum in libera ciuitate re-
gnare incipiunt, necessarium esse putant, vt, quos e-
tiam leuissimis de causis suspectos habent, eos quo iu-
re quauē iniuria è medio tollendos curent: magnasq;
familiarum opes & factiones, quæ principem locum
antea in Rep. obtinere & quasi dominari consueue-
rant, obiectis multarum rerum difficultatibus atque
incommodis infringant ac debilitent, ipse tantum a-
best imitatus vt sit, vt etiam quā plurimis pepercerit:
adeundi magistratus & honores potestatem fecerit;
Rem familiarem amplificauerit, eorum etiam, quo-
rum in se odia fuisse acerbissima non suspicione atque
indiciis, sed re ac factis apertissime deprehēderat. Hæc
qui non suspiciunt, qui non admirantur, qui præci-
pui quibusdam laudibus in Cælum non ferunt, ii aut
quantum diuinæ cuidam atque heroicæ virtuti debea-
mus non intelligunt: aut si intelligunt, & tantorū ta-
men factorū magnitudinē vel verbis extenuant, vel si-
lētio prætermittūt, iam huiusmodi homines, non ho-
mines sed! hominū monstra ac portēta sint necesse est.
Cæterum quātum illi in re militari auctoritatis & exi-
stimationis attulerit Resp. fortiter & prudenter ge-
sta, ea, quæ mox consecuta sunt tempora facillime de-
monstrarunt. Nam cū paulo pōst in Insubribus is, qui
tum Pro Cæsare in Italia Hispanis legionibus prærat
Alphonsus Daualus fortissimus Imperator insignem
cladem a Gallis accepisset, parumque abesset, quin il-
li eam victoriam consecuti rectā se ad oppugnandum
Mediolanum conferrent: atque Hispanos ex vniuer-
sa Italia præcipientes exturbarent, penē prius ab Heroe
hoc nostro lectissima Hetruscorum militum manu cō-
firmatus est, quā ab hostibus victus. Etenim nostrarū
legionum aduentum tantum terroris victoribus
attulisse

Petri Angelii Bargai.

attulisse tum constat, quantum non modo ad eorum animos iuueniliter exultantes reprimendos, sed etiam ad res Cæsaris, quæ tanto accepto vulnere penè corruerant, subleuandas & constituendas satis fuit. Itaque cum omnium opinione attritæ atque euerse radicitus viderentur, in eum locum a nostris restitutæ sunt, ut ex inferioribus ac perditis, superiores atque integre repente euaserint. Quod quidem ipsum nemo tam inuidus est, qui cum Hetruscorum militum virtuti ac disciplinæ, tum COSMI MEDICIS, cuius auspiciis ac iussu eò profecti fuerant, incredibili prouidentia, vigilantia & felicitati acceptum referri oportere non ingenuè fateatur & prædicet. Sustinuit itaque ille suis propemodum humeris res Cæsaris in Insubria labantes. Qua quidem in re præterquam quod Cæsari pro iis, quæ ab illo acceperat beneficia & plurima & maxima, gratiam cumulatissime retulit, communi etiam totius Italiæ quieti & tranquillitati consuluit. Id quod cum cæteris, quibus ipse semper non minus quam sibi prospectum esse voluit, otium & securitatem peperisset, in suam suorumque perniciem propemodum redundauit. Nam Henricus Valesius aliquot post annis, cum in Gallia regnum obtineret, quod ea in re parenti suo Francisco Valesio iniuriam fuisse factam existimaret, aut quod tum quidē ita videri vellet, hominum maleuolorum vocibus & scelere exulceratus, suasionibusque impulsus graue bellum nobis inferre statuit. Quod cum sibi necessario suscipiendum esse COSMVS MEDICES intelligeret, quamquam animo planè inuito ac recusanti cum affine atque amico Rege vi & armis decertaret, tamen tanta cum animi alacritate suscepit, ut dubitaret nemo, quin ipse sibi suo suorumque consilio, Reique p. cui præerat, viribus & causæ ipsius æquitate fretus, certissimam victoria[m] polliceretur. Itaque cum & reli quæ totius Ita-

Laudatio ad Funebrem concionem

lic nationes ac Principes rerum euentum suspensio animo expectarent, futurumque crederent, vt euerso M E D I C V M imperio Galli paullo post in Hetruria dominaretur: ideoque omnes metu perculsi se suasque vires intra suos fines continerent: easque hostibus potius, quam nobis impertirent, ipse vnus incredibili quadam animi magnitudine præditus fortissime & constantissime totum illud bellum administravit: & ad eum exitum perduxit, ad quem nulli prorsus peruenturum esse sperauerant. Quid enim sperarent? cum & finitimas ciuitates ac Dynastas partim reuiuiscienti ac surgenti M E D I C V M gloriæ obscure inuidere, partim rerum nouarum cupidos Gallorum opibus palam fauere animaduertent, Regem autem ipsum potentissimum vniuersam Galliam mox esse in Hetruriam effusurum opinarentur. Consecutus igitur is exitus est, quem & optimi quique magnopere optabant, & tanti Heróis virtus tam excellens, tam admirabilis, tam incredibilis expetebat. Atque hoc quidem in bello quid est, Ciues, quod pro rerum dignitate & magnitudine prius admiremur? Prudentiam ne? cuius vi factum est, vt cum hostes essent nos incogitantes atque imparatos iam iam obsessuri, ipsi se obsideri senserint: bellumque, quo nos appetere instituissent, in finibus suis gerere coacti sint. An animi excelsi atque inuicti magnitudinem & robur? quomodo ipse præditus nullum vnquam tam atrox periculum rebus suis impendere animaduertit, quod vel tantulum pertimuerit: nullam cladem tam insperatam vnquam accepit, cuius ipse importunitate perterritus sibi esse ab incepto desistendum, & de pace cum hoste agendum putauerit. An in rebus duris atque aduersis patientiam? In prosperis & secundis æquabilitatem? Quis enim illum, cum flagrate bello fortuna minus propitia vteretur, frangi animo ac debilitari vnquam vidit? Quis postea, cum eodem penes

die

Petri Angelii Bargai.

die Heleonoram Toleranam lectissimam foeminam, & è Regia familia ad imperandum planè natam, vxorem suam, duosque item filios iam natu grandes, & animi, & corporis bonis omnibus florentissimos amisisset, vultu immutatum perspexit? quis rursus cum res, quemadmodum omnes magnopere optabamus, prosperrime succederent, eum esse factum paulo elatorem atque insolentiorum audiuit? Ac profectò videtur mihi diuino plane consilio accidisse, vt tantam belli molem ipse in se vnum incumbentem, tantumque fortunæ periculum & necessario subierit, & constantissime sustinuerit. quo scilicet apud omnium animos testatum esset: futurum omnino fuisse, vt si minus a fortuna ad regium apicem iam inde a puero eueheretur, regnum tamen ipse iam grandis natu sua sibi esset virtute comparaturus: Si quo casu præclare agendi occasionem nactus res ipsa ostendere potuisset, Virtutem potius quam Fortunam ab hominibus afferri oportere ad imperandum. Quis igitur tam durus, tam ferreus, tam inhumanus est, qui tanta tantæ virtutis & præstantiæ iactura non moueatur? Equidem quod ad me attinet, cum mecum ipse cogito quantum id sit, quod in vno hoc Heroe amisimus, nihil esse planè statuo, quam obrem nunc quidem omnes omnium miserrimi esse non iudicemur. Ac præsertim cum à rebus bellicis, in quibus quâquam prudentiam principis locum occupare oportet, fortunam tamen iure quodam suo dominari ac regnare nemo negat, ad res urbanas ac domesticas contemplandas animum reuoco. quando in iis non impetu ac temeritate sed delectu & sapientia ad agendum ducimur, quantumque in bello inconstantia & casus sibi vendicare, tantum in hisceratio & consilium valere consuevit. Quid igitur, maioremne ille domi, quàm militiæ: togatus, quàm armatus: in pace, quàm in bello: inter Cives, quàm

Laudatio ad funebrem confectionem

quàm inter milites gloriàm repperit? Repperit meam
quidem opinione tanto maiorem atque ampliorem,
quanto laus existimari solidior debet, quam nos ex no-
stris potius, quàm ex aliorum præclare factis capimus.
Quamquam quæ ipse armis & militum robore quæsi-
uit, non aliorum viribus, sed vni eius virtuti tribua-
mus necesse est. quippe qui consilio & sapientia, quæ
foris gesta sunt, dum in vrbe se continet, tanquam
mens in capite residens, administrâuit. vt hac quidem
de re multo maiore in admiratione apud homines esse
possit, quàm si ipsemet armatus in aciem prodiisset;
atque immemor suorum salutis, dum se periculis ex-
poneret inanem gloriæ speciem, & falsam quandam
non veræ fortitudinis laudem consecutus esset. nisi
nos fortasse laterum ac lacertorum viribus virtutem
potius, quàm ratione & consilio metiamur. & cum,
qui res magnas gerit, maiore commendatione prose-
quamur, quòd manibus valentior, quàm prudentia
consultior cum fuerit, rerum omnium summam in
extremum discrimen adduxerit. Non est eorum hæc
laus, quorum in vita totius Ciuitatis ac populorum o-
mnium salus continetur. quam qui Reip. præsumt si
vnà secum periclitari patiantur, iam non conseruato-
res, sed patriæ proditores vt appellentur, digni sunt.
Errant ita q. illi mea quidē sententia, & vehementer
falluntur, qui iisdē è fontibus laudē manare existimāt
Imperatoris, & hominis in Rep. principis: cuius cum
salute Reip. salus ita coniuncta sit & copulata, vt peri-
clitari ac ruere omnino nō possit, quin & ipsa Resp. pla-
nè periclitetur & corruat. Quærât hoc decus, atq; hoc
audaciæ præconium, qui aut nihil præterea habet, quā
obré magnopere gloriētur: aut nullā aliam occasionē
ad præclare agendum sese consecuturos esse intelli-
gunt. Sed qui personam sibi eam impositam vident,
cui non priuatim suam, sed suorum beatitudinem
atque

atque incolumitatem propositam esse oporteat, si reprehendendi planè sint, si ut imperii fines proferant, ut trophæa de victis hostibus constituent, subire bellorum pericula, & vitam ipsi suam Fortunæ temeritati committere non verentur: nulla est victoria, nullus triumphus tanti faciens, ut dignus esse existimetur, cuius ad ipseendi cupiditate impulsus nihil non sibi faciendum atque audendum impudent, qui principem locum in Rep. obtinent. Multa sunt: in quibus solidiorè omnino cum laude versari queant. Nam pie sancte que Deum qui colit: & ut ab aliis religiosissime colatur in primis cauet: qui optimos ac sanctissimos mores in civitatem ac Remp. inducit: qui præclarissimas leges, quibus domi forisque ciues utantur, condit: quibus nihil ut ad bene beateque vivendum desit, studioissime curat: qui vires Deorum immortalium templis, basilicis, porticibus, statuis exornat: qui agros ex pestilentibus salubres: ex incultis ac sterilibus, celebres & fecundos reddit: qui Arcibus: qui propugnaculis: qui portibus regionè & imperii fines vincit ac munit, ut civibus non modo securitatè, sed etiam vberissimam ferum omnium copiam & affluentiam pariat: Hunc ego non iam cum summis ac præstantissimis Imperatoribus Fabriciis, Curtiis, Scipionibus, AEmiliis, Fabiis Maximis exæquandum, sed cum priscis illis Heroibus Hercule, Theseo, Pirithoo, Quirino comparandum, atq. adeò cunctis anteponendum puto. Nam quod ad Dei opt. max. cultum & religionem pertinet, ut omittam quàm seueris suppliciis eos, qui à priscorum & sanctissimorum patrum institutis & præceptis dissentiunt, & novas religiones in Remp. inducunt, semper fuerit persecutus: quàm omni diligentia perniciosas ac turbulentas huiusmodi opiniones seditiosorum hominum de civitate ac de imperii sui finibus expulerit, exterminauerit, eiecerit: quan-

Laudatio ad funebrem concionem

tate Romanorum Pontificum ac Sacerdotū sanctissimo-
nam obseruauerit: quā pudicē eas Virgines, quæ se
Deo dicauerunt, asseruari studuerit: quā frequen-
ter sacras aedes venerabundus adire, & sacrificiis, quæ
illic fierent, interesse consueuerit: quantam denique
pecuniæ vim in eorum fratrum ac Sodalium familias
& cœtus effuderit, quorum in colendo numine veh
quotidianam operam & assiduitatem interrumpi, vel
voluntatē & cursum inopia retardari intelligebat. *Mo*
tacitus (inquam) hæc omnia prætermittam: quale quā
tumque illud est hærentis in animo atque in intus vi
sceribus ac medullis infixæ penitus erga Deum pietatis
testimonium? quod in hac ipsa vrbe Diuo Stephano
magnificentissimum templum ædificari curauerit: ac
non modo illi castissimos atque integerrimos sacerdo
tes addiderit; verum etiam fortissimorum militum so
dalitatem è nobilissimis totius Europæ familiis selectā
& conflata instituerit; qui publice priuatimque reli
giosissime pietatem colant, & ad Reipū. Christianæ
salutem defendendam ac dignitatem amplificandam;
maiestatemque retinendam in iis præsertim bellis, quæ
cum Turcis perpetuis atque atrocissimis Christiani no
minis hostibus suscipiuntur, vitam tumma cum alacri
tate, si res ita postulat, & ponant & profundant. Quā
obrem illi quidem in ea pugna, quæ tribus ferme ab
hinc annis ad Echinadas insulas omnium maxime me
morabilis a clasibus nostris cum Turcarum classe co
missa est, non minus infixæ virtutis, quā integerr
mæ fidei, cuius religione obstricti ipsi se ad pugnandū
contulerant, specimen dederunt. Nam cum omnes
fortissime se gessissent; partim in ipso prælio interem
pti occubuerunt: partim multis acceptis vulneribus
seruati sunt: vt eius victoriæ non minimam laudē suo
ipsi sanguine & vita conquisitam in Hetruriam repor
tauerint; & M. Antonio Columnæ Imperatori fortis
simo,

Petri Angelii Bargei.

Simo, cuius auspiciis duodecim ipse triremes lectissimorum militum, ac praestantissimorum Equitum robore vel in primis instructa, & à COSMO MEDICE Magna Hetruscorum Duce ad Pontificem misse Christianae Reip. egregiam operam nauauerant, à Pio v. Pontifice max. triumphus in vrbe Roma decretus fuerit. In quo tum quidem non tam inuictissimi Imperatoris, ac de re Christiana optime meriti virtus est immortalitati commendata: quam COSME MEDICIS, cuius ille paratissimae classi praefuerat, fides & obseruatia in Romanum Pont. incredibilis, pietasque admirabilis erga Deum spectata, & ab optimis quibusq. concelebrata omnium ora atque oculos in se conuertit. quod ipsius opibus & copiis Populus Rom. adiutus re omnium pulcherrimam, & fortunae fauientis iniuria non modo ex oculis sublatam, sed etiam è memoria plane deletam multis post saeculis renouare, ac laetissimus spectare potuerit. Quamobrem fremant omnes licet, dicam libere quod sentio. Vna haec me hercule tam propensum in Remp. Christianam animi significatio huiusmodi fuit, vt inter tanti Pontificis acta, quae & plurima, & praestantissima fuerunt, nihil reperjatur, quod illi sit apud posteros maius ad memoriae perpetuitate decus allaturum, quam quod multo ante COSMVM MEDICVM, perspecta scilicet atque optime cognitam excellentis Herois praestantia Magnum Hetruriae Ducem appellauerat. Quid enim pulchrius cogitare? quid ad nominis immortalitatem sui certius facere potuit? quam grauisimo quodam ac singulari iudicio testatum relinquere, se tantam animi altitudinem, quam in multis ab eo praclare factis perspexerat, praeterire non potuisse, quin, quibus ipse honorum insignibus ac monimentis posset, ornatam atq. illustratam prosequeretur? Viderat hunc optimus atque incorruptissimus Pontifex iam inde a pueritia iustissime suis

Laudatio ad Funerem concionem

imperare: populorum salutem charissimam habere: optimis moribus ciuitatem ornare: improbitatem & scelus odisse: integritatem: sanctitatem: innocentiam publice priuatimque colere: suis artibus & consiliis Italiae pacem multo labore con-
stabilitam tueri: opibus & copiis rem Christianam iuuare: nullam praeclare agendi occasionem praetermittere: nihil non magnum atque excelsum cogitare: nihil non omni omnium admiratione dignum moliri. Nam & in Flaminia Helio pollin, & in Ilua insula Cosmopolim urbem ab humo excitatam extruxerat: eamque firmissimo praesidio munierat, ut Ligurum, ut Hetruscorum, ut Latinorum securitati prospiceret: & Africanis latronibus quasi compedes iniiceret. Viderat hunc eundem Oppidorum substructionibus ad eas Hetruriae partes, quae desertae sunt ac derelictae, frequentandas maritimamque passim locupauisse, & in ipsis in hercule summis faxis ac scopulorum verticibus ad fines imperii tuendos arces & castella posuisse, quae & locorum situ, & murorum firmitate atque opportunitate turrium ac propugnaculorum incredibili, nulla uis expugnari posse viderentur. Viderat liberos, quos suscepisset, FRANCISCUM FERDINANDUM ac PETRUM certissima perflugia ac praesidia bonorum omnium domestica disciplina ad pietatem erga Deum, ad charitatem erga suos, ad liberalitatem & munificentiam erga omnes ab eodem educari: ad iustitiam, ad continentiam, ad temperantiam, ad lenitatem, ad facilitatem, ad affabilitatem colendam, ceterasque omnes (ut ita loquar) siue maiorum siue minorum septium virtutes & percipiendas & habendas institui. Quarum quasi ceterus & consensus mirabilem futurae amplitudinis spem polliceretur. Viderat, viderat, inquam, nullos exercitus a Casare in Pannonias conscribi, & ut irruentes in Germaniam

Turcas

Petri Angelii Bargai.

Turcas coherceret: quin cum iis Hetrusca legiones armis atque omni militari copia ornatissimæ proficiscerentur: nullam Classē siue ab eodem Cæsare siue a Philippo eius F. Hispaniarum Rege comparari, vt cum Byzantiis classibus conflingeret: vt Mauritanos latrones: sedibus exterminaret suis: vt Christianis hominibus aditum in Africā patefaceret: vt Libyæ oram præsidii vinciret: vt Melitam iamdiu oppugnatam obsidione liberaret, quin cum eadem Classe Classis Hetrusca ad pugnandum paratissima nauigaret. Viderat denique iustissimo bello propulsatis & coercitis hostium iniuriis fines longissime protulisse: sequeretur præclare gestarum & numero & magnitudine cum potentissimis regibus adæquauisse. vt si tantus Pontifex tantorum factorum amplitudinē & præstantiam tacitus dissimulasset, omnem planè omnibus Christianis Principibus spem ad præclare agendum optimeque de Rep. Christiana merèdum præcidisset: sequeretur omnium esse hominum ingratisimum aperte significasset. o, admirandam sapientiam: o, mentem Cælo ipso, vnde ad nos descenderat, dignissimam. quæ eo cognomine Heroem hunc nostrum par esse vt ornaret, existimaret, quod ad piæ sanctæque viuendum, ad iuste imperandum: ad populorum salutem tuendam: ad impium Christianæ Reip. vindicandum ceterorum omnium animos in futurum excitaret. Sunt hæc omnino, Ciues, quæ hucusque commemorauimus, ingentis animi & heroicarum virtutum iudicia, vel testimonia potius. Sed quæ sequuntur quæquam fortasse nomine ipso leuiora: re tamen & factis, fæd, si pondere æstimentur vel paria; vel ampliora videbuntur. Nam cum puer, quemadmodum a nobis supra dictū fuit, ad eam Remp. regendā & gubernandā vocatus esset, quæ tum ciuiliū dissensionum erat plenissima: tum finitimorum Principum ac populorum

Laudatio ad Iunebrem consentionem

lorum odiis vehementer laborabat: & iis fundamentis nitebatur, quæ labefactari & conuelli paulo minore posse putabantur: ausus tamen est in tanta rerum perturbatione in ipsa Regni atque Imperii nouitate: cum vndique metus ac formidines impenderent: cum Exules bellum minarentur: cum Byzantio atque ex intimis Thraciæ faucibus classis innumerabilis accersita littora Italiæ, atque adeo ipsius Hetruriæ oras popularetur: Cum superiorum temporum difficultatibus Aerarium exhaustum foret: Cum Hispania: Cum Gallia: cum Belgia: cum Insubria bello vexaretur atrocissimo: ausus, inquam, est magno vel potius incredibili sumptu suo literatissimos homines & in omni scientia principes e variis Orbis Terrarum partibus in hanc Urbem euocare: & apud vos Theologiæ, Philosophiæ, Iurisprudentiæ, cæteris denique omnibus disciplinis ac facultatibus, quæ liberales dicuntur, sedem ac domicilium constituere. Vt hæc ipsa Urbs, quæ nescio quo fato peculiari suo multos iam annos in situ & squalore contempta ac deformata iacuerat, ciuibuscque penitus exhausta, atque omnibus ornamentis spoliata, pristinam illam dignitatē suam amiserat, tum primum recollectis & recuperatis propemodum viribus refici paulatim ac recreari ceperit. Itaque eam hodie finitimæ nationes magna sua cum admiratione sic celebrem & florentem intuentur, vt partim inuideant: partim **C O S M I M E D I C I S** erga vos beneuolentiā, & in studia literarū egregiam voluntatē suspiciant: qui ingentibus propositis præmiis doctissimos homines apud vos aluerit: quorum ē scholis clarissimi adolescentes & omnibus doctrinis instructissimi prodierint: quiq; urbem frequentissimis ædificiis ornari: vias muniri: agrum purgari: paludes exiccare curauerit. Quamobrem Urbem hanc vestram, Ciues, quæ Cælo & loco calamitosa putabatur, hodie salu-

berri-

Monito Petri Angelii Bargai.

beatissimam esse tum ex ciuium, tum ex peregrinorum
 incredibili frequentia cognoscimus. Si quis igitur est,
 qui extremo hoc tanti Herois à nobis discessu non mo-
 ueatur: qui *Cosmum Medicum* Magnum He-
 truriz Duem tanquam optimum parentem, ac non
 modo de hac ciuitate, quam ipse singulari semper qua-
 dam charitate prosecutus est: & cuius aspectu tanto-
 pere delectabatur, ut ab eo in primis recreari videretur,
 sed de Rep. Christiana optime meritum sibi esse
 perpetuo lugendum, & tacita pietate deplorandum
 non putet, cum ego, ut idem iterum atque iterum re-
 petam, ne in hominum quidem numero haberi oportere
 censeo. Verum enimvero tantum abest, ut hu-
 iusmodi quisquam inter vos sit, ut vester dolor, ve-
 straque lacryma, quarum vim incredibilem hoc tam
 acerbo casu effundi video, consolationem potius ali-
 quam desiderent: quam quidem ego doloris magni-
 tudine victus inuenire atque excogitare nullam pos-
 sum. Te enim *Cosme Medicus* amisimus, cuius
 in beneuolentia & charitate erga hanc Ciuitatem in-
 credibili tui conquiescebamus. Cuius humanitatem,
 clementiam, & liberalitatem sapissime experti in ma-
 gna rerum omnium affluentia beatissimi versabamur.
 Cuius denique virtutem, sapientiam & prudentiam
 intuentes nihil vnquam nobis secus esse euenturum
 verebatur, quam vellemus. Ac tu quidem nunc ex
 his tenebris ex hac temporum confusione, ex hac ho-
 minum peruersitate & rerum humanarum inconstan-
 tia corpore solutus discessisti: utque in lucem vindica-
 sti: & in eum locum contulisti: in quo liber ab omni
 perturbatione rerum omnium auctorem atque opifi-
 cem Deum contempleris: & à quo nos miseros, affli-
 ctos, infelices atque in luctu iacentes cum vides, fidem
 erga te & constantiam quibuscunque potuimus in re-
 bus contestatam recognoscas: Beneficiorum, quæ tu
 in nos

Laudatio ad funebrem concionem

in nos plurima & maxima contulisti, memoriam a-
mandam censeas. Ac nos quidem te, tum propter
virtutes tuas. Cooles receptum, & cum Diis agen-
tem ævum: tum quod FRANCISCVM. F. vi-
ces tuas in imperio sustinentem, iisdemque in vesti-
giis herentem, quæ tu in terris cum esses ad factorum
tuorum immortalitatem impressisti, nō modo gentis
& familie, sed etiam honoris & gloriæ Heredem: & in
Regnō incredibili tuā cum prudentiā optime consti-
tuto Successorem reliquens, piē sanctēque semper ob-
servabimus: tuique nominis desiderium crebris

sermōnibus renouare, & memoriam cum
claritate vsurpare nunquam desi-
nemus. Dixi.

FLORENTIÆ.

Apud Iuntas.

M. D. LXXIII.

